

Utjecaj globalizacije na nejednakost

The impact of globalization on inequality

Sažetak

Nalazimo se u fazi globalizacije koja je posljedica ponovne pojave nekih prijašnjih problema ojačanih novim izazovima, za koje se zbog njihove dinamike i nestalnosti ne mogu naći sigurna održiva rješenja. Suvremenu globalnu ekonomiju obilježava sve brža digitalizacija koja omogućuje ostvarivanje brojnih prednosti i prilika, no također rezultira i širenjem jaza među zemljama jer nemaju sve zemlje jednake mogućnosti u iskorištavanju tehnologija. Cilj ovog rada je analizirati utjecaj globalizacije na dohodovnu nejednakost među zemljama. Budući da je upravo rastuća nejednakost jedan od najvećih globalnih izazova cilj je istražiti da li globalizacija putem različitih kanala utjecaja doprinosi jačanju konkurentnosti gospodarstva i posljedično, smanjenju nejednakosti među zemljama te koja su potencijalna rješenja za smanjenje nejednakosti.

Gljučne riječi: globalizacija, nejednakost, konkurentnost

JEL klasifikacija: F63

Abstract

Current phase of globalization is the result of the reappearance of some previous problems reinforced by new challenges, for which, due to their dynamics and volatility, safe sustainable solutions cannot be found. The contemporary global economy is characterized by increasingly rapid digitization, which enables the realization of numerous advantages and opportunities, but also results in the widening of the gap between countries because not all countries have the same opportunities in exploiting technologies. The aim of this paper is to analyze the impact of globalization on inequality between countries. Since growing inequality is one of the biggest global challenges, the goal is to investigate whether or not globalization through different channels contributes to strengthening competitiveness and reducing income inequality between countries, and what are the potential solutions for reducing inequality.

Key words: globalization, inequality, competitiveness

Jel classification: F63

1. Uvod

Danas se globalna ekonomija nalazi u fazi globalizacije koju obilježava kontinuirano produbljivanje i širenje sustavnih međupovezanosti. Globalizacija se više ne proučava u užem smislu kao ekonomska pojava koja utječe na trgovinu, proizvodnju, ulaganja i financijsku razmjenu niti kao društvena pojava jedinstvenih ideoloških, kulturoloških i komunikacijskih interpretacija. Danas

se proučava u širem smislu te se različite perspektive globalne dinamike trebaju uključiti kako bi se dobila potpuna slika o suvremenoj globalizaciji (Franc i Bilas, 2023.).

Tradicionalno uvriježene granice između politike, ekonomije, tehnologije, kulture, sigurnosti i ekologije zapravo više ne postoje. Promatrajući suvremene događaje, odnose i politike, može se reći da se nalazimo u fazi restrukturiranja globalne

Izv. prof. dr. sc. Sanja Franc

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

E-mail: sfranc@net.efzg.hr

Assoc. prof. Sanja Franc, PhD

Faculty of Economics and Business,
University of Zagreb

E-mail: sfranc@net.efzg.hr

Franc, S.

Utjecaj globalizacije na
nejednakost

krize u kojoj je uravnotežena, zdrava i neometana reprodukcija globalnih društveno-ekonomskih događanja sustavno i strukturno otežana. Mnogim je zemljama otežano ostvarivanje postavljenih ciljeva te prijašnji obrasci djelovanja više ne donose rezultate. Nalazimo se u fazi globalne krize koja je posljedica ponovne pojave nekih „starih“ problema pojačanih novim izazovima, za koje se zbog njihove dinamike i nestalnosti ne mogu naći sigurna dugoročna rješenja. Može se reći da je postojeća globalna kriza rezultat je strukturne destabilizacije prethodno primjenjivanog razvojnog modela.

Raspad tržišta nekretnina koji je označio početak globalne krize iz 2007./2008. nije se dogodio odjednom, već je to posljedica strukturne maturacije prijašnjeg razvojnog modela globalizacije tijekom zadnja tri desetljeća. Štoviše, globalna financijska kriza s početka 21. stoljeća, pandemija COVID-19 i rat u Ukrajini jasno daju do znanja da se globalno gospodarstvo mijenja brzo i nepredvidivo. Zbog toga je potrebno razvijati spremnost i otpornost na prijetnje, poznate ili nepoznate, kao i uključiti taj rizik u javne politike i kolektivno razmišljanje. Međutim, ne može se odgovoriti na izazove ovog novog doba bez učinkovitijeg multilateralizma (Bhat, 2022.).

Nadalje, suvremenu globalnu ekonomiju obilježava brz razvoj i širenje novih tehnologija i sve brža digitalizacija koji su donijeli sa sobom brojne prednosti i mogućnosti, no također su rezultirali i širenjem jaza među zemljama. Slabo razvijene zemlje svijeta nemaju potrebnu infrastrukturu, kapital niti ostale resurse kako bi usvojile nove tehnologije i razvile inovacije koje takve tehnologije omogućuju pa potencijalne prednosti ostaju neiskorištene.

Može se reći da iako je globalizacija nedvojbeno donijela pozitivne posljedice kao što su prilike za ubrzani ekonomski rast i tehnološki napredak, rezultirala je i negativnim posljedicama poput produblivanja dohodovnog jaza između zemalja, ali i unutar njih. Cilj ovog rada je analizirati ekonomski utjecaj globalizacije na konkurentnost gospodarstva i utvrditi čimbenike utjecaja na dohodovnu nejednakost među zemljama. Budući da je upravo rastuća nejednakost jedan od najvećih globalnih izazova cilj je istražiti da li globalizacija putem različitih kanala pridonosi širenju ili smanjenju nejednakosti među zemljama i koja su potencijalna rješenja za smanjenje postojeće

globalne nejednakosti. Rad se sastoji od pet dijelova. Prvi dio je uvod iz kojeg slijedi poglavlje u kojem se objašnjava povezanost globalizacije i konkurentnosti. Treće poglavlje obrađuje utjecaj globalizacije na nejednakost dok četvrto poglavlje istražuje politike za smanjivanje nejednakosti. Peto poglavlje rada je zaključak.

2. Utjecaj globalizacije na konkurentnost gospodarstva

Globalizacija podrazumijeva gospodarsku integraciju, dijeljenje znanja i međunarodne politike (UN, 2011.). Riječ je o sve većoj globalnoj međuovisnosti tržišta i stvaranju vrijednosti kroz rastući obujam i raznovrsnost međunarodne trgovine, sve veći prekogranični tijek kapitala te širenje tehnologija (UN, 2011.; IMF, 1997.). Također se povećao broj međunarodnih putovanja i migracija ljudi. Razvoj globalne telekomunikacijske infrastrukture utjecao je na lakši i brži protok informacija.

Slobodno kretanje kapitala sastavni je dio procesa financijske globalizacije koji podrazumijeva ukidanje ograničenja i pravila vezanih uz slobodne tokove kapitala. Smanjivanje ograničenja kretanju, proces privatizacije, ukidanje kapitalnih kontrola i poticanje inozemnih ulaganja predstavljaju poticajne čimbenike slobodnom međunarodnom kretanju kapitala (Banti-Markouti, 2003.). Zemlje u razvoju ukinule su kontrole kretanju kapitala u nadi ostvarivanja koristi od efikasnije alokacije kapitala i mogućnosti dijeljenja rizika. No, otvaranje inozemnim robnim i kapitalnim tokovima ne nosi nužno samo koristi, osobito za male zemlje u razvoju. Takve ekonomije otvaranjem međunarodnoj razmjeni postaju ranjive i osjetljive na promjene na međunarodnim tržištima te ih mogu zahvatiti vanjske krize koje inače na njih ne bi imale utjecaja.

Snizavanje poreza kako bi se privukla inozemna izravna ulaganja postalo je uobičajena praksa. No, postavlja se pitanje je li konkurentnost temeljena na porezima održiva. Unatoč činjenici da porezne stope bilježe trend pada, zemlje još uvijek imaju moć postavljati ih na razine koje njima odgovaraju. Svaka zemlja ima određenu tržišnu moć zato što postojeća poduzeća ne mogu samo tako otići iz zemlje budući da postoje određeni troškovi premještanja poslovanja. Za male ekonomije najbolja strategija jest smanjivanje poreza kako bi privukle ulaganja

i potaknule lokalni rast. No, također se pokazalo da su ovakve politike dugoročno korisnije za male otvorene ekonomije nego za velika razvijena gospodarstva. Zakonodavni i institucionalni okvir zemlje imaju snažan učinak na širenje globalizacije, čak više od same liberalizacije tržišta (Gygli, 2019).

Važno je istaknuti i mobilnost rada budući da utječe na redistribuciju svjetske radne snage i dovodi do konvergencije realnih plaća, povećava svjetski output te utječe na raspodjelu dohotka između rada i kapitala. Mobilnost rada općenito omogućuje efikasniju alokaciju resursa, a istraživanja su pokazala kako domaći radnici imaju koristi od imigracije toliko dugo dok se razlikuju razine produktivnosti imigranata i domaćih radnika te što su te razlike veće, to su i koristi veće (Borjas, 1999). Međutim, koristi se ne distribuiraju jednako unutar zemlje imigracije. Radnici koji svojom razinom produktivnosti nadopunjuju razinu produktivnosti imigranata, odnosno ako se nalaze na različitim razinama produktivnosti, imaju koristi, a gube oni koji su na sličnim razinama produktivnosti i konkuriraju imigrantima.

Može se zaključiti da globalizacija povezuje svjetske ekonomije kroz trgovinu, tijekom rada i kapitala, mogućnosti inoviranja te kroz politiku i kulturu (Shahbaz i suradnici, 2018). Globalizacija i posljedična izloženost međunarodnoj konkurenciji rezultira povećanjem produktivnosti u nacionalnom gospodarstvu. Produktivnost, kao i njezina stopa rasta, učinkoviti su kriteriji konkurentnosti. Stoga bi vlade trebale stimulirati one industrije i poduzeća koje mogu postići visoku produktivnost i steći konkurentsku prednost na globalnom tržištu (Aničić i Nestorović, 2020). Jačanjem lokalne industrije zemlje jačaju konkurentnosti čitavog gospodarstva (Stiglitz i Charlton, 2006).

Prema Hameed i suradnici (2020) strukturne reforme postaju nužne za održavanje za konkurentnosti. Potrebna je transformacija lokalnih resursa, ljudskog kapitala, infrastrukture, obrazovnih i zdravstvenih ustanova. To se postiže uvođenjem fleksibilne strukture koja se prilagođava društvenim, političkim i ekonomskim promjenama koje proizlaze iz procesa globalizacije kako bi lokalna industrija postala konkurentna.

Schuller (2008) je analizirao Europsku uniju kako bi istražio posljedice globalizacije na konkurentnost.

Zaključio je da povećanje stupnja globalizacije dovodi do postizanja ekonomije razmjera, a kapacitet će se dodatno proširiti zbog napretka proizvodnih tehnologija. Slično, Marković (2019) tvrdi da globalizacija pomaže u smanjenju troškova proizvodnje, a povećanje visoke kvalitete proizvodnje u konačnici dovodi do rasta konkurentnosti.

Nepobitno je da je globalizacija uzrokovala brze i intenzivne promjene koje oblikuju sve sfere gospodarstva, uključujući i buduće načine poslovanja. Pojedina razdoblja u gospodarstvu obilježena su značajnim inovacijama i skokovima u razvoju poduzeća i zemalja u cijelosti, a prilagodba svakoj novoj promjeni imperativ je za održavanje konkurentnosti. No, valja istaknuti da globalizacija ne mora nužno rezultirati većom konkurentnošću i to zbog sljedećih činjenica:

- Postoje dobitnici i gubitnici globalizacije. Investitori su dobitnici jer mogu premjestiti svoj kapital gdje god ostvaruje najveći povrat. Radnici u zemljama koje privlače kapital općenito će biti dobitnici jer će dobiti veće realne plaće. Međutim, u zemljama koje izgube kapital realne plaće će se smanjiti.
- Ekonomski uvjeti nisu svugdje isti. Trgovina se ne odvija svugdje na isti način. Odnosno, razvijene zemlje zadržale su visoke carine i subvencije iako su poticale manje razvijene zemlje da ukinu takve mjere. To znači da manje razvijene zemlje nisu imale koristi od globalizacije i trgovine. Štoviše, razvijene zemlje imaju nerazmjernu kontrolu nad nekim od ključnih međunarodnih institucija, što ih također stavlja u položaj s više ovlasti odlučivanja.
- Globalne politike možda neće odgovarati svima. Štoviše, različitim zemljama odgovarati će različite politike. To posebno vrijedi za liberalizaciju kapitala i rada.

Poboljšanje konkurentnosti zahtijeva kontinuirane i ciljane napore, posebice uslijed brzih tehnoloških i ekonomskih promjena. Globalizacija je osobito utjecala na novo industrijalizirana gospodarstva kroz učinke na rast, kvalitetu poslova, količinu poslova, stvaranje bogatstva, rasta životnog standarda i očekivanog životnog vijeka, kao i kroz politiku, građanska prava i zagađenje te iscrpljivanje resursa (Jovane i suradnici, 2017).

Franc, S.

Utjecaj globalizacije na nejednakost

Franc, S.

Utjecaj globalizacije na
nejednakost

Razvijena je i nova paradigma konkurentne održive globalizacije koja bi trebala postupno integrirati ekonomski i održivi razvoj. Održivost je postala središnje globalno pitanje zbog aktualnih globalnih trendova: rastuća društveno-ekonomska nejednakost, strukturna nezaposlenost, migracije i potreba integracije, urbanizacija, klimatske promjene, zagađivanje okoliša i iscrpljivanje prirodnih resursa. Održiva globalizacija promiče održivi razvoj istovremeno zadržavajući konkurentnost.

3. Utjecaj globalizacije na dohodovnu nejednakost

Nejednakost među zemljama i unutar zemalja jedan je od najvećih izazova današnjice. Globalna nejednakost podrazumijeva razvojni jaz između najbogatijih i najsiromašnijih zemalja svijeta. Kako je rečeno, globalizacija može doprinijeti ekonomskom rastu i blagostanju zemalja, no koristi nisu jednako raspoređene. Čini se da val globalizacije koji je započeo 1990-ih ima dvije različite distribucijske posljedice: s jedne strane, nejednakost dohotka među zemljama je smanjena, dok je nejednakost unutar zemalja porasla (Bourguignon, 2016).

Trend rasta nejednakosti osobito je izražen u zemljama u razvoju i slabo razvijenim zemljama. Iako je globalizacija doprinijela dizanju standarda za srednju i nižu klasu, u zemljama u razvoju srednja je klasa ostvarila veće koristi jer kao posljedica globalizacije zarađuje veće dohotke i uz to ima mogućnosti ulagati svoju uštedevinu u inozemstvo, što joj donosi veće povrate na ulaganja. Dohodak srednje klase raste brže od dohotka radničke (niže) klase.

Utjecaj globalizacije na zemlje u razvoju i na razlike između klasa može se opisati takozvanom krivoljom slona u sobi. Lakner i Milanović (2016.) prvi su upotrijebili ovu metaforu kako bi opisali posljedice globalizacije na globalni dohodak. Njihovo je istraživanje preispitivano i unaprijeđeno u više navrata budući da su koristili ograničene podatke za samo 72 zemlje svijeta, a, primjerice, zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza i istočne Europe nisu bile uključene u studiju. No, i rezultati novijih istraživanja potvrdili su njihov argument. Najveće pouke proizašle iz krivolje slona su (Lakner i Milanović, 2016.):

- Proces globalizacije najviše je utjecao na svijet-sku srednju klasu i u manjem obujmu na najsi-

romašniji dio stanovništva.

- U izvornom istraživanju možda je podcijenjen efekt globalizacije na najsiromašnije jer su oni povećali svoj dohodak za više od 10 postotnih poena.
- Radnička klasa najmanje je dobila od širenja globalizacije i to je pitanje koje treba adresirati i riješiti odgovarajućim politikama.
- Postoje velike razlike između bogatih i siromašnih u razvijenim zemljama.

Nejednakost predstavlja izazov za sve, ne samo za siromašne. Zemlje koje zaostaju, odnosno zemlje s niskim dohotkom, s nerazvijenom infrastrukturom i nepouzdanim institucijama mogu biti izvor sukoba, kriminala, terorizma, kriza, a što se sve može prelići na razvijene zemlje. Nijedna zemlja ne djeluje izolirano i ne može zanemariti globalna događanja. Moguće je izdvojiti nekoliko vrsti kriza koje pridonose širenju nejednakosti između bogatih i siromašnih (Sachs, 2001.).

Prva je zamka siromaštva. To je situacija kada je zemlja presiromašna da bi ostvarila održiv ekonomski rast. Mnoge siromašne zemlje svojim građanima ne mogu osigurati pristup osnovnim javnim dobrima ni pristup infrastrukturi te im ne mogu jamčiti sigurnost, zdravlje ni obrazovanje. Razlozi su brojni te osim nepovoljnih fizičkih uvjeta uključuju čitav spektar čimbenika koji doprinose niskom razvoju.

Država također može biti uzrok širenja nejednakosti. U slučaju da država ne može otplatiti javni dug dolazi do stečaja. Stečaj je obično posljedica prevelikog zaduživanja države u inozemstvu te ima snažan destabilizirajući učinak na društvo. Države u stečaju ne mogu svojim građanima osigurati pristup osnovnim javnim dobrima niti mogu osigurati nesmetano funkcioniranje državnog aparata.

Treći oblik krize koji vodi nejednakosti jest kriza likvidnosti. Predstavlja nagli zaokret u kratkoročnim tokovima kapitala te uzrokuje kontrakciju gospodarstva. Osim toga, tranzicijska kriza posljedica je fundamentalnih promjena ekonomskog i političkog režima. Obično uzrokuje destabilizaciju društva i promjene u ekonomskoj razmjeni. Gotovo je svaka tranzicija obilježena nesigurnošću o budućnosti i nedostatkom konsolidiranog skupa mjera.

Neovisno o uzorku, nestabilnost jednog gospodarstva vrlo se lako prelje na druge zemlje. Stoga bi razvijenija gospodarstva, umjesto saniranja posljedica, trebala više ulagati u razvoj siromašnih gospodarstva kako bi se izbjegle veće globalne krize i širenje nejednakosti.

Rastuća nejednakost jedan je od ključnih razloga zašto postojeći svjetski poredak nije održiv. Uz to, slabljenje demokracije u nekim zemljama i pojava jakih nacionalističkih vođa koji ne podržavaju neoliberalni režim dodatno ugrožavaju postojeći sustav. Svjetski ekonomski centri moći pomiču se od zapada prema istoku i jugu. Porastom ekonomske moći zemalja u razvoju raste i njihova želja da budu više uključene u odlučivanje međunarodnih institucija. Pitanje je na koji način promijeniti djelovanje postojećih globalnih ekonomskih institucija kako bi se dala veća uloga zemljama poput Kine, Brazila i drugih. Velike promjene u pravilima i odlučivanju vode riziku urušavanja čitavog sustava. Nepobitno je da je postojeći kapitalistički sustav stvorio veće bogatstvo i manje siromaštvo nego ijedan sustav prije njega. Ne postoji nijedan ekonomski ili politički sustav koji je bolji u stvaranju bogatstva i borbi protiv siromaštva od postojećeg te rješenje nije u raspadu ili zamjeni ovog sustava već u njegovu poboljšanju (Klement, 2021.).

Nejednakost se ne očituje samo u razlikama u dohotku već ima niz drugih čimbenika poput nejednakog pristupa zdravstvu, obrazovanju, društvenim uslugama i slično. U suštini, glavno pitanje odnosi se na način na koji se proizvodi bogatstvo, odnosno ekonomska priroda rasta i cijena koju plaćaju siromašni i okoliš. Dakle, potrebno je definirati nejednakost čega se promatra, jer ekonomska nejednakost je samo dio, a šira slika otkriva da je riječ o nejednakosti mogućnosti i sposobnosti među zemljama.

Mogu se izdvojiti sljedeći pokretači nejednakosti i isključenosti (Sinha i suradnici, 2021.):

- naslijeđena nejednakost, poput kolonija
- obrnut rast koji potkopava dugoročne perspektive rasta i razvoja
- tržišni fundamentalizam: ukazuje da bez državne intervencije djelovanje tržišta vodi koncentraciji bogatstva manjem dijelu društva
- globalizacija jer prednosti i troškovi nisu jedna-

ko raspoređene među zemljama

- neuravnoteženo globalno ekonomsko upravljanje i nejednaka moć zemalja unutar međunarodnih organizacija
- nejednak pristup obrazovanju
- društvena nestabilnost: ekonomska nejednakost smatra se jednim od najvećih rizika 21. stoljeća osobito zato što je povezana s društvenim problemima i nestabilnostima
- segmentirano tržište rada i razlike u minimalnim plaćama, pravilima otkaza, diskriminacija određenih skupina i migracije produbljuju nejednakost
- tehnološka transformacija: još od prve industrijske revolucije tehnologija je važan čimbenik nejednakosti.

Pokazalo se da su rastuće razlike u dohotku po stanovniku posljedica nejednakog pristupa resursima. Pristup priušljivoj energiji neizbježno vodi raspravi o siromaštvu energijom. Rastuće siromaštvo energijom i nejednaka potrošnja među zemljama predstavljaju izazov ostvarivanju brojnih ciljeva održivog razvoja. Iako tehnologija nosi brojne prednosti, digitalizirano društvo troši više energije zbog rasta dohotka po stanovniku i zbog rasta inovacija. Energija se smatra čimbenikom proizvodnje, a nejednaka raspodjela energije može utjecati na distribuciju ostalih čimbenika proizvodnje. U slučaju da poduzeća ulažu u tehnološki razvoj kako bi se poboljšao energetska intenzitet, tada, uza sve ostalo jednako, ulaganja u rad mogu opadati. Kako bi se postigla energetska učinkovitost smanjenjem energetskog intenziteta, kapitalno intenzivna ulaganja početak će zamjenjivati radno intenzivna ulaganja. Iako ovo može kratkoročno povećati produktivnost poduzeća, promjena smjera ulaganja može stvoriti potražni pritisak na radnu snagu. Rast povrata na ekonomiju obujma može smanjiti potražnju za radom, posljedica čega može biti pristup poslovima koji zahtijevaju visokotehnološke vještine. Ishod će biti smanjenje dohotka nezaposlenih i nejednaka akumulacija bogatstva. Ova nejednaka distribucija bogatstva može se očitovati u nejednakom zadovoljavanju osnovnih potreba, uključujući pristup energiji (Sinha i suradnici, 2021.).

Franc, S.
Utjecaj globalizacije na nejednakost

4. Politike za smanjenje nejednakosti

Pandemija COVID-19 i popratna ekonomska kriza jasno su ukazali na nedostatke postojećeg zapadnjačkog neoliberalnog kapitalizma i na potrebu ideoloških promjena. Rastuća globalna međupovezanost i zajednički društveno-ekonomski izazovi zapravo predstavljaju priliku za postavljanje novih načela djelovanja. U proteklih nekoliko desetljeća nastojalo se potaknuti novi način ekonomskog promišljanja, a primjer su Milenijski ciljevi (2000. - 2015.) i Ciljevi održivog razvoja (2015. - 2030.) postavljeni od strane Ujedinjenih naroda. Nakon posljednjih globalnih kriza sve se više razvija uključiva ekonomija (engl. *inclusive economics*) koja se bavi pitanjima uključivog rasta, uključivog upravljanja, kao i cirkularnim i održivim gospodarstvom. Uključiva ekonomija predstavlja holistički ekonomski okvir usmjeren na optimizaciju kolektivnog blagostanja kroz očuvanje ljudskog kapitala, ekološkog kapitala i zajedničkih društvenih normi na uravnotežen i inovativan način (van Niekerk, 2020.). Cilj je stvoriti održive i jednake prilike i pristup za sve.

Budući da djelovanje tržišta ne štiti okoliš, izazovno je uravnotežiti ekonomske i ekološke interese. Otuda je nastao koncept održivog razvoja s ciljem rješavanja konflikta između gospodarstva, okoliša i jednakosti. Održivi razvoj postao je nužan segment u integriranom kontekstu gospodarstva. Uključivi razvoj podrazumijeva interakcije između različitih razina, od pojedinaca preko vlade do međunarodne razine.

Gupta i suradnici (2015.) naglasili su šest skupina razloga zbog kojih je uključiv razvoj nužan:

1. osnaživanje siromašnih i jačanje moralnih vrijednosti
2. institucionaliziranje društvenih normi i unapređivanje uvjeta življenja svih ljudi na temelju ljudskih prava
3. povećanje sudjelovanja u proizvodnji i potrošnji kako bi se povećalo materijalno i opće blagostanje sadašnjih i budućih generacija
4. smanjivanje društvenih sukoba zbog resursa i omogućavanje pristupa osnovnim dobrima i nužnoj sigurnosti za siromašne

5. briga o siromašnima kao dio izbornog procesa, uključivanje u donošenje odluka i u podjeli resursa
6. siromaštvo kao ishod djelovanja drugih zemalja i eksploatiranja resursa od strane snažnih zemalja.

Biwri i Bader (2023.) ističu da bi politike u načelu trebale biti univerzalne i usmjerene na potrebe ugroženih i marginaliziranih skupina stanovništva. Nejednakost nije dovoljno proučavati s aspekta siromašnih, već zahtijeva širu perspektivu i ispitivanje kako se ekonomska vrijednost stvari, akumulira, na čiju cijenu, i kako bi cjelokupni sustav mogao biti pravedniji.

Politike i mjere za poticanje rasta koje će vjerojatno smanjiti nejednakost dohotka uključuju (OECD, 2012.):

- Poboljšanje kvalitete i dosega obrazovanja. Mjere za povećanje ljudskog kapitala važne su za poboljšanje životnog standarda, a također će vjerojatno smanjiti nejednakost dohotka od rada. Mjere kojima se potiče jednakost pristupa obrazovanju obično rezultiraju rastom BDP-a jer se potiče poduzetništvo i u konačnici produktivnosti zemlje.
- Povećanje izdataka za aktivne politike tržišta rada. Visoka socijalna davanja mogu smanjiti poticaje za rad i zapošljavanje. Aktivne politike tržišta rada mogu ograničiti ove štetne učinke boljim usklađivanjem radnih mjesta s vještinama i poboljšanjem potpore i praćenja traženja posla.
- Promicanje integracije imigranata. Bolja integracija imigranata na tržištu rada može smanjiti nejednakost i povećati BDP po glavi stanovnika kroz veću participaciju radne snage.
- Oporezivanje na način koji omogućuje pravičan rast. Porezi ne utječu samo na raspodjelu dohotka; oni također utječu na BDP po stanovniku utječući na korištenje rada i produktivnost, ili oboje.

Nadalje, globalne ekonomske institucije imaju važnu ulogu u smanjenju globalne nejednakosti (Ocampo i suradnici, 2017.). Vrlo je važno aktivno surađivati s manje razvijenim zemljama i osigurati im potrebnu razvojnu pomoć. Prvenstveno se misli na kombinaciju financijske potpore (službena

razvojna pomoć i financiranje od multilateralnih razvojnih banaka) te poseban i diferenciran tretman u trgovinskim odnosima. Posljednjih desetljeća bila je potreba za aktivnijom proizvodnjom i strategijama tehnološkog razvoja kako za siromašne tako i za zemlje srednjeg dohotka. Te su strategije bile znatno oslabljene politikama slobodne trgovine i slobodnog tržišta koje su poticale međunarodne institucije.

Jedan od recentnijih problema u smanjivanju nejednakosti je utjecaj na klimatske promjene. Dokazano je da je nejednakost povezana s emisijama stakleničkih plinova te da je smanjenje nejednakosti nužno kako bi se spriječila daljnje klimatske promjene. U svom istraživanju, Green i Healy (2022.) ističu da izbori bogatih povećavaju štetne emisije, ne samo kroz vlastitu potrošnju već i kroz njihove investicijske odluke. U isto vrijeme, politička moć velikih dioničara i korporacija u industrijama koje intenzivno zagađuju omogućuje im opstruiranje klimatskih politika koje nisu u skladu s njihovim interesima. S druge strane, siromašni i financijski nesigurni građani također se boje učinaka koje bi klimatske politike mogle imati na cijene i radna mjesta. Zadatak vlade je osigurati ravnopravniju raspodjelu bogatstva, društvenog statusa i političke moći. Primjerice, integracija politika usmjerenih na smanjenje emisija u širi program društvenih, ekonomskih i demokratskih reformi postigla bi dekarbonizaciju učinkovitije nego same politike usmjerene na ugljik (Green i Healy, 2022.).

Hopkins i Oswald (2023.) također tvrde da će smanjenje ekonomske nejednakosti i smanjenje razlika u potrošnji energije biti potrebno kako bi se istovremeno osigurala održivost klime i prihvatljiv životni standard za sve. Ovo će pitanje biti osobito važno za zemlje u razvoju, odnosno slabije razvijene zemlje koje trebaju financijsku i tehnološku potporu za prilagodbu i ublažavanje nepovoljnih posljedica po okoliš budući da, s jedne strane, nastoje povećati svoju proizvodnju kako bi ubrzale ekonomski rast, a s druge strane, ta proizvodnja nepovoljno utječe na okoliš.

5. Zaključak

Globalizacija nije nova pojava, no obilježja i trendovi suvremenog globalnog gospodarstva su novi. Tehnološki napredak i digitalizacija, promjene u lancima vrijednosti i posljedične promjene u ponudi i cijenama na globalnom tržištu, zdravstveni izazovi, potrebe za novim vještinama i slično, obilježavaju današnje gospodarstvo. Mogućnosti nošenja s navedenim promjenama, potrebama i izazovima razlikuju se među zemljama. Iako se očekivalo da će globalizacija i veća povezanost zemalja imati pozitivne učinke na sve, pokazalo se da uz pozitivne postoje i negativni učinci. Prvenstveno se misli na širenje jaza između najbogatijih i najsiromašnijih te klimatske promjene koje su također povezane s nejednakošću. Više nego ikada prije treba promptno i učinkovito surađivati na međunarodnoj razini i pronaći rješenja prikladna za pojedine skupine zemalja. Univerzalne politike pokazale su se neprikladnima te je upravo to najveća kritika globalnim ekonomskim institucijama. Kriza slabo razvijenih zemalja prije ili poslije prelići će se na razvijenije zemlje stoga je očito da nije moguće djelovati u izolaciji niti kreirati politike koje će odgovarati samo najbogatijima. Dijeljenje znanja, politička volja i dijalog, pružanje financijske pomoći slabo razvijenim zemljama, poticanje ulaganja u infrastrukturu, poticanje zelene tranzicije, prilagodba uloge međunarodnih institucija samo su neka od rješenja spomenutih izazova. To ujedno znači promjenu određenih ideologija i promjene u globalnom poretku, no bez tih promjena neće biti moguće ostvariti održiv razvoj.

Franc, S.

Utjecaj globalizacije na nejednakost

Franc, S.

Utjecaj globalizacije na
nejednakost

Literatura

- Aničić, D., & Nestotović, O. (2020). Globalization's influence on the competitiveness of National economy. *Journal of Process Management – New Technologies*, 8(1): 12-17.
- Banti-Markouti, V. (2003). The Engine of Globalisation? The Motives for the Liberalisation of Capital Movements and Opening of Emerging Markets. *Elsa Spel*, (2).
- Bhat, G. (ur.) (2022). Geo-economic Puzzle: Policymaking in a More Fragmented World. *Finance & Development*, 59(2): 6-9.
- Bieri, S., & Bader, C. (ur.) (2023). Transitioning to Reduced Inequalities. Basel: MDPI.
- Bourguignon, F. (2016). Inequality and Globalization. How the rich get richer as the poor catch up. *Foreign Affairs*, 95: 11-16.
- Borjas, G. J. (1999). The Economic Analysis of Immigration. Dostupno na: <http://ksghome.harvard.edu/~GBorjas/Papers/HANDBOOK.pdf> (30. 4. 2023.).
- Franc, S., & Bilas, V. (2023). *Geoeconomija i globalizacija*. Zagreb: Ekonomski fakultet. U tisku.
- Green, F., & Healy, N. (2022). How inequality fuels climate change: The climate case for a Green New Deal. *One earth*, 5(6).
- Gupta, J., Cornellissen, V., & Ros-Tonen, M. (2015). Inclusive Development. U: Pattberg, P., Zelli, Z. (ur.) *Encyclopedia of Global Environmental Politics and Governance*, 35–44. Edward Elgar.
- Gygli, S., Haelg, F. Potrafke, N., & Sturm, J. E. (2019). The KOF Globalisation Index – Revisited. *Review of International Organizations*, 14: 543–74.
- Hameed, K, Arshed, N., Yazdani, N., & Munir, M. (2020). On Globalization and Business Competitiveness: A Panel Data Country Classification. *Globalization of Trade and its Impact of Economics*, 39(2).
- Hopkins, J. M., & Oswald (2023). Reducing global inequality to secure human wellbeing and climate safety: a modelling study. *Lancet Planet Health*, 2023(7):147–54.
- International Monetary Fund (1997). World Economic Outlook: 45. International Monetary Fund.
- Irani, F. N. H. A., & Naruzi, M. R. (2011). Globalization and Challenges; What are the Globalization's Contemporary Issues? *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(6): 216–218.
- Jovane, F., Seligerb, G., & Stock, T. (2017). Competitive Sustainable Globalization General Considerations and Perspectives. *Procedia Manufacturing*, 8(2017) : 1 – 19.
- Klement, J. (2021). Geo-economics: The Interplay between Geopolitics, Economics, and Investments. CFA Institute Research Foundation.
- Kose, M. A., Prasard, E., Rogoff, K., & Wei, S. J. (2006). Financial globalization: a reappraisal. International Monetary Fund.
- Lakner, C., & Milanovich, B. (2016). Global Income Distribution: From the Fall of the Berlin Wall to the Great Recession. *World Bank Economic Review*, 20(2): 203–32.
- Markovic, M. R. (2019). Impact of Globalization on Competitiveness in Western Balkans. *J. Entrep. Bus. Resil.* 3: 7-11.
- Ocampo, J. A., Griesgraber, J. M., Martin, M., & Coplin, N. (2017). Are the Multilateral Organizations Fighting Inequality? New York, Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- OECD (2012). Reducing income inequality while boosting economic growth: Can it be done? Economic Policy Reforms 2012 Going for Growth. OECD.
- Sachs, J. D. (2001). The Strategic Significance of Global Inequality. *Washington Quarterly*, 24(3): 187-198.
- Schuller, B. J. (2008). Globalization and competitiveness of nations–The Baltic States. *Ekonomika ir*

vadyba, (13): 673-678.

Shahbaz, M., Shahzad, S. J. H., Mahalik, M. K., & Hammoudeh, S. (2018). Does Globalisation Worsen Environmental Quality in Developed Economies? *Environmental Modeling & Assessment*, 23(2): 141–156.

Sinha, A., Balsalobre-Lorente, D., Zafar, W., & Saleem, M. M. (2021). Analyzing Global Inequality in Acces to Energy: Developing Policy Framework by Inequality Decomposition. *Journal of Environmental Management*. Munich Personal RePec Archive.

Stiglitz, J., & Charlton, A. (2006). *Fair Trade for All: How Trade Can Promote Development*. Oxford University Press.

United Nations (UN) (2011). Globalization and interdependence: sustained, inclusive and equitable economic growth for a fair and more equitable Globalization for all, including job creation. Report of the Secretary-General. UN.

Van Niekerk, A. J. (2020). Inclusive Economic Sustainability: SGDs and Global Inequality. *Sustainability*, 12: 1–19.

Franc, S.

Utjecaj globalizacije na
nejednakost

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

